

OOPER

Ratsamees on Eestis käimas

Soomlaste ooperilooming on üle pika aja taas "Estoniasse" jõudnud. Viimane soome ooper — A. Merikanto "Elina surm" esietendus 64 aastat tagasi. Lõppenud aastavahetus tõi endaga Aulis Sallineni ooperi "Ratsamees".

Soomelise nimekaima helilooja SAULIS SALLINENI möödunud aasta lõpu Tallinnas — käik oli muidugi seotud ooperi "Ratsamees" esietendusega "Estonia" teatris. Üldse väitis Sallinen end neljandat korda Eestis olevat. Põhiliselt Prantsusmaal töötav helilooja ütles, et eesti muusikaga oli ta hästi kursis 60. aastatel, hinnates eriti Veljo Tormise ja Arvo Pärdi loomingut.

Soomel on kinkinud maailmale Jean Sibeliuse, keda Sallineni silma pilgutamata oma eeskujuna nimetas. Praegu aga on maailmalavadele jõudnud kaks ooperiheliloojat — Joonas Kokkonen ja Aulis Sallinen, Sibeliuse teatavasti oopereid ei kirjutanud.

Aulis Sallinen sündis Karjalas, Laadoga ääres, kust ta pärast sõda, 9-aastasena oli sunnitud Lääne-Soomel siirduma. Eks sealt pärine see "Ratsamehe" Laadoga merevägi, kes ooperi lõpul lava (ja maailma?) vallutab. Õpingutele Sibeliuseakadeemias eelnes kooliõpetajato. 25. eluaastast alates oli Sallinen 10 aastat sümfooniaor-

kestri intendant, mida ta ise väga oluliseks peab. Nõnda õppis helilooja orkestrit seestpoolt tundma, sündis sümfooniik-Sallinen, kellel on tänaseks kuus sümfooniaid. Ooperist ega vokaalmuusikast ta ei vaimustunud. Alles Alban Bergi "Wozzeckit" laval näinud, sai ta aru, et ooper on midagi tõsist. Seejärel avastas ta Mozarti, Puccini, Verdi, eriti aga Janáčeki oopereid.

Kui küsisin, missugust nähtud ooperilavastustest ta parimaks peab, valitses tükk aega vaikus. Akki plahvatas — "muidugi Ingmar Bergmani "Võluflööt"!"

Rääkisime "Ratsamehest", loost, "mis räägib mehest ja naisest, sõjast, hobustest, naistest, õnnest, surmast", nagu ooperi proloogis kirjas. Millest siis tegelikult? Sallinen väidab, et tegemist on puhta armastuslooga, milles oluline koht ka armukadedusel. Ja veel on oluline mõte Soomest kui metsariigist, "riigist kahe röövriigi vahel", Soome püüdlusest iseseisvusele. Sallinen pakub ooperi tegevusajaks XVII–XVIII sajandit, kuigi on nõus ka ajatu

• Helilooja

ajaga. "Ratsamees" on juba 500. aastat maailmalavastatud esitus. Sallinen on 1975. aastal avaldanud raamatu "Ratsamees" ja sellest ajast on ooperi lavastusi olnud üle 1000. Sallinen on 1975. aastal avaldanud raamatu "Ratsamees" ja sellest ajast on ooperi lavastusi olnud üle 1000.

1975. aastal avaldanud raamatu "Ratsamees" ja sellest ajast on ooperi lavastusi olnud üle 1000.

• Heilooja AULIS SALLINEN ja dirigent HANNU BISTER pärast esietendust.

VAMBOLA SALUPUU foto

ajaga. "Ratsamees" on kirjutatud Savonlinna Olavilinnuse 500. aasta juubeliks ja sealne esmalavastus oli nii tugevasti seotud esituspaigaga, et kanduski ajas paar sajandit tagasi. Kielis olevat ajatu lavastus olnud. Nagu Tallinna omagi, mida Sallinen, olles veidi mõelnud, ka tänapäeva paigutas.

1975. aastal Savonlinnas lavale jõudnud esikooperile järgnes "Punane joon", siis "Kuningas läheb Prantsusmaale", taas Paavo Haavikko libretole nagu

"Ratsameeski". "Kuningat..." nimetas Sallinen allegooriaks, mida pidid eriti hästi mõistma lapsed.

Sel kevadel tuleb Los Angeleses esiettekandele Sallineni neljas ooper "Kullervo". Lavastuses osalevad Soome Rahvusooperi solistid, koor, ka lavastaja ja dirigent on Soomest. Libreto kirjutas "Kullervole" Aleksis Kivi näidendi järgi Sallinen ise, kasutades antiiktragöödia eeskujul kommenteerivat koori. "Kullervo" valmis juba 1988.

aastal Soome Rahvusooperi uue hoone avamiseks. Sallinen pani partituuri lauale, öeldes: siin on ooper, kus on ooperimaja? Aga maja valmib alles 1993. aastal.

Küsimusele, millal valmib järgmine ooper, kõlas vastus: 1994. aastal on Savonlinnas esietendus. Ooperi tööpealkiri on "Palee", Sallinen ise tõlgib ingliskeelse originaali Savonlinna jaoks soome keelde. Ooperis on samad tegelased, kes Mozarti "Haaremiröövis", aga tegevus toimub Etiopia

keisri õukonnas ja nimed on muudetud, näiteks Osminist on saanud Ossip. Niisiis pöördus Sallinen esmakordselt koomilise ooperi poole.

Jäägu need kiidusõnad, mis Sallinen "Ratsamehe" esietenduse kohta ütles, siinkohal kirja panemata. Jaanuari keskel näitab "Estonia" "Ratsameest" Rootsis ja — Sallinen lubas vaatama tulla.

MARE PÖLDMÄE